

عملیات ثامن الائمه ، رمز شکست حصر آبادان

چکیده

آبادان در هشتم آبان ماه سال ۱۳۵۹ یعنی زمانی که ۳۹ روز از حمله رژیم بعث عراق به ایران می گذشت ، با تلاش نیروهای بعثی برای تصرف این شهر روبه رو بود. درست زمانی که حدود یک هفته از تلاش نیروهای بعثی برای تصرف آبادان می گذشت، حضرت امام خمینی (ره) خطاب به نیروهای مسلح فرمودند که «حصر آبادان باید شکسته شود».

کلید واژه

رژیم بعث عراق-آبادان-عملیات ثامن الائمه-سپاه و ارتش-مقاله پایداری-دفاع مقدس-جنگ تحمیلی-رودخانه بهمنشیر-

پنجم مهر ماه مصادف با سالروز شکست حصر آبادان است؛ روزی که رزمندگان اسلام ، پیرو فرمان تاریخی امام خمینی (ره) که فرمودند «حصر آبادان باید شکسته شود» با تلاش و ایمان توانستند، آبادان را از چنگال نیروهای بعثی در آورند. آبادان در هشتم آبان ماه سال ۱۳۵۹ یعنی زمانی که ۳۹ روز از حمله رژیم بعث عراق به ایران می گذشت ، با تلاش نیروهای بعثی برای تصرف این شهر روبه رو بود. درست زمانی که حدود یک هفته از تلاش نیروهای بعثی برای تصرف آبادان می گذشت، حضرت امام خمینی (ره) خطاب به نیروهای مسلح فرمودند که «حصر آبادان باید شکسته شود». عراقی‌ها برای تصرف آبادان در هشتم آبان ماه ۱۳۵۹ در منطقه ذوالفقاری، بر روی رودخانه «بهمنشیر» پل شناور نصب کردند و با عبور دادن قسمتی از نیروهای خود وارد آبادان شدند. نیروهای عراقی به این دلیل منطقه «ذوالفقاری» را برای ورود به آبادان انتخاب کرده بودند که با استفاده از پوشش نخلستان‌ها بتوانند از دید رزمندگان اسلام دور بمانند و به راحتی وارد شهر شوند. با چنین وضعیتی، آبادان در یک محاصره ۳۳۰ روزه ای قرار می گرفت و عبور از رودخانه بهمنشیر می توانست آن را با خطر جدی روبه‌رو کند. با گذشت از روی رودخانه بهمنشیر ، نیروهای بعثی فکر می کردند که آبادان را برای همیشه از آن خود کرده اند اما در پی دستور امام (ره) یکی از چهار عملیات بزرگ و برجسته تاریخ دفاع مقدس رقم خورد، و آن عملیات ثامن الائمه بود. از نظر کارشناسان، عملیات ثامن الائمه نقطه عطف و مبدا آغاز راهبرد مرحله

دوم جنگ محسوب می شود و یکی از نقاط اعتماد به نفس در راهبرد مرحله دوم، عملیات ثامن الائمه (ع) بود که حلقه واسط و مبدا تحول به شمار می رفت.

شکل گیری طرح های سپاه و ارتش برای شکست حصر آبادان

پیرو فرمان امام راحل، طرح های مشترک سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و ارتش برای شکستن حصر آبادان شکل گرفت و آغاز شد. در طرح مشترک سپاه و ارتش، سه محور اصلی و یک محور فرعی برای انجام عملیات در نظر گرفته شده بود. در این طرح، محور شمالی شامل مناطق دارخوین و محمدیه و محور جنوبی شامل محور فیاضیه و ایستگاه هفت بود. بر اساس این طرح، تعدادی از نیروها نیز در محور جاده ماهشهر و آبادان وظیفه پشتیبانی از عملیات را داشتند. در این میان، محور دارخوین و فیاضیه به دلیل هدف تصرف و تامین پل های حفار و قصبه دارای اهمیت بیشتری بودند و در صورت برخورداری نیروهای خودی از سرعت عمل، امکان انهدام و اسارت بسیاری از افراد دشمن در این محور وجود داشت. در مقابل، دشمن به دلیل برخورداری از نیروهای احتیاط و به ویژه امکان به کارگیری لشگرهای پنج مکانیزه و ۹ زرهی تحت امر سپاه سوم، در موضع برتری قرار داشت اما نیروهای خودی با توجه به شناخت دقیق از دشمن، ویژگی برتر عملیاتی، ترکیب جدید سپاه و ارتش که پیش از این هرگز در این سطح وجود نداشت و بهره برداری مناسب از زمین، از موقعیت بهتری نسبت به دشمن برخوردار بودند. در کنار همه این عوامل، ساده انگاری نیروهای بعثی و اینکه توان نظامی آنها بسیار بیشتر از طرف مقابل است، موجب می شد تا پیروزی بر دشمن آسان شود.

عملیات ثامن الائمه

ساعت یک بامداد روز پنجم مهر ماه سال ۱۳۶۰ بود که رزمندگان اسلام عملیات خود را با رمز «نصر من الله و فتح قریب» آغاز کردند و این عملیات پس از دو روز تلاش و استقامت و دلاوری رزمندگان اسلام نتیجه داد و فرمان تاریخی امام خمینی (ره) مبنی بر شکست حصر آبادان تحقق یافت. مقاومتی که نیروهای عراقی در برخی از محورها از خود نشان دادند، از هوشیاری نسبی دشمن خبر می داد اما این تنها کافی نبود زیرا شناخت نادرست فرماندهان نظامی عراق نسبت به توان نیروهای خودی و ناتوان انگاشتن طرف مقابل سبب شد، در برابر نیروهای ایرانی نتوانند واکنشی مناسب و در خور نشان دهند. هوا کم کم داشت روشن می شد و با روشن شدن هوا و ادامه پیشروی های رزمندگان اسلام، نخستین ضربه شکننده بر نیروهای بعثی وارد آمد اما این پایان کار نبود و نیروهای بعثی همچنان در منطقه پل حفار

مقاومت می کردند. هر لحظه که از روز می گذشت، نیروهای بعثی بیش از پیش توسط نیروهای ایرانی تحت فشار قرار داشتند و خود را مستاصل می دیدند. از سوی دیگر، در پی تغییر وضعیت میدان نبرد، فرماندهی نیروهای عراق تلاش می کرد تا تاریک شدن هوا به مقاومت در پل حفار ادامه دهد زیرا دشمن قصد داشت با تقویت منطقه، ابتدا منطقه سرپل را حفظ کند و پس از آن، با نصب پل روی رودخانه کارون، نیروهای محاصره شده را نجات دهد و سپس با استقرار در منطقه غرب رودخانه کارون از ادامه پیشروی نیروهای ایرانی جلوگیری کند. جاده ماهشهر - آبادان حدود ساعت هشت و نیم روز پنجم مهر ماه ۱۳۶۰ آزاد شد و در پی آن، پیشروی نیروهای خودی از شمال به جنوب و تصرف پل قصبه شد و امکان مقاومت از عراقی ها سلب شد. بعد از ظهر همان روز، بخشی از پل حفار توسط رزمندگان اسلام محاصره شد اما عراقی ها برای باز نگه داشتن عقبه نیروهای محاصره شده خود در شرق کارون، همچنان مقاومت می کردند، چنانکه با تاریک شدن هوا حرکت ستون نیروهای دشمن از سمت جاده اهواز به سمت خرمشهر دیده می شد. به این ترتیب، روز نخست عملیات در حالی رو پایان می گذاشت که دشمن به دلیل عقب ماندگی، توان مقابله نداشت و تنها به تاریک شدن هوا، باز نگاه داشتن پل حفار برای تقویت منطقه یا امکان عقب نشینی نیروهای محاصره شده خود، امید بسته بود.

روز دوم عملیات ثامن الائمه (ع) در حالی آغاز شد که پیشروی نیروهای ایرانی همچنان ادامه داشت و دشمن یارای نشان دادن واکنش جدی نداشت و از بعد از ظهر روز دوم، نیروهای عراقی به تدریج تسلیم شدند یا عقب نشینی کردند و سرانجام در پایان این روز منطقه سرپل دشمن آزاد شد.

در روز سوم رزمندگان اسلام به پاکسازی منطقه پرداختند تا اینکه محاصره آبادان به پایان رسید و فرمان امام خمینی (ره) مبنی بر شکستن حصر آبادان، در مدت ۴۸ ساعت تحقق یافت و نیروهای خودی پس از پاکسازی کامل منطقه، در ساحل شرقی رودخانه کارون استقرار یافتند.

در این عملیات علاوه بر آزادسازی منطقه اشغالی در شرق رودخانه، بخش وسیعی از نیروهای خودی آزاد و برای عملیات بعدی آماده شدند. آزادسازی ۱۵۰ کیلومتر مربع از خاک میهن اسلامی شامل دو جاده استراتژیک اهواز - آبادان و ماهشهر - آبادان و خروج شهر آبادان از محاصره، اسارت یک هزار و ۸۰۰ نفر از نیروهای دشمن، کشته و زخمی شدن یک هزار و ۵۰۰ تا دو هزار نفر از نیروهای عراقی و انهدام ۹۰ دستگاه تانک و نفربر، به غنیمت گرفتن ۱۰۰ دستگاه تانک و ۶۰ دستگاه نفربر، سه دستگاه لودر و ۱۵۰ دستگاه خودرو و انهدام سه فروند هواپیما و یک فروند هلی کوپتر دشمن از پیامدهای عملیات ثامن الائمه بود.

شکست در این عملیات به قدری برای صدام سنگین بود که پس از پایان عملیات و شکست نیروهای بعثی، وی هفت نفر از فرماندهان خود را تیرباران کرد. و امروز، ۲۹ سال از این عملیات پیروزمندانه می گذرد اما هر بار که خاطرات آن ایام مرور می شود، ابعاد تازه ای از این اقدام شجاعانه و تاکتیک بالای نظامی رزمندگان ایران اسلامی در این عملیات بازگو می شود و بر شیرینی آن برای نسل امروز افزوده می شود.

